

DE PPR-VROUWEN: DE HUNKERING NAAR INVLOED

Inge Abbink en Christoph van den Belt

Aanvankelijk kregen vrouwenbelangen weinig aandacht in verkiezingsprogramma's van de PPR. Binnen de partij speelden vrouwen een relatief kleine rol. In 1971 was 13 procent van de op de lijsten geplaatste kandidaten vrouw. In 1972 was dat 14 procent. Het eerste vrouwelijke Tweede Kamerlid van de PPR, Dilia van der Heem, trad in 1973 toe als vervanger van Michel van Hulten, die staatssecretaris werd in het kabinet-Den Uyl. Wel was Ria Beckers in 1977 namens de PPR de eerste vrouwelijke lijsttrekker voor de Tweede Kamer. De positie van de vrouw werd een steeds belangrijker thema, maar de partij liep aanvankelijk niet voorop.¹

In 1973 werd binnen de PPR een werkgroep opgericht om partijstandpunten over vrouwenkwesties te formuleren. De vrouwelijke oprichters hiervan vonden dat de partij te weinig opkwam voor vrouwenbelangen. Ook vonden ze dat vrouwelijke partijleden niet optimaal konden functioneren binnen de partij. De vrouwen wilden PPR-leden bewust maken van de achtergestelde positie van vrouwen. Ook wilden ze het bestuur adviseren over concrete vrouwenzaken.² De werkgroep wist zich geïnspireerd door het feminisme: 'in eerste instantie een strijd van vrouwen om hun invloed en macht in onze samenleving te vergroten'.³

De vrouwenwerkgroep, waarvan alleen vrouwen lid konden zijn, was omstreden binnen de PPR. Niet elk vrouwelijk partijlid vond groepsvorming zinvol. Sommigen vreesden zelfs dat het de eenheid van de partij zou schaden. Desondanks groeide het aantal leden van de 'PPR-vrouwen', zoals de werkgroep vanaf 1978 heette. Twee jaar later werd tijdens een congres een motie aangenomen waarin werd besloten dat de PPR-vrouwen, net als de PPR-jongeren en de PPR-homo's, een categorale groep werden. Dit betekende dat de PPR-vrouwen zich officieel bezig konden houden met vrouwenkwesties in de gehele partij. Voor de emancipatie van vrouwen binnen de partij was dit een belangrijke stap.⁴

Een groot thema voor de PPR-vrouwen was abortus. In de jaren zeventig werden verschillende wetsvoorstellen gedaan. Het wetsvoorstel van minister van Volksgezondheid Leendert Ginjaar (vvd) en minister van Justitie Job de Ruiter (cda) uit 1980 bleek de meeste kans van slagen te hebben. Dit wetsvoorstel hield in dat alleen zwangerschappen van minder dan dertien weken afgebroken mochten worden, en dat een arts niet gedwongen kon worden mee te werken aan een abortus. Ook was een verplichte bezinningsperiode van vijf dagen voorzien. Werd daarvan afgeweken, dan bleef abortus strafbaar. Het officiële standpunt van de PPR was al jaren dat abortus uit het strafrecht moest: abortus moest als gewone medische ingreep gelden. Dit was de PPR-vrouwen uit het hart gegrepen.⁵

Niet iedereen binnen de partij dacht hier echter zo over. Zo vond Bas de Gaay Fortman dat abortus in principe strafbaar moest blijven. Hij stelde in een interview dat abortus 'onder alle omstandigheden geknoei met het menselijk leven' bleef.⁶ Dit soort uitspraken zorgde voor irritatie bij de PPR-vrouwen. Het standpunt van De Gaay Fortman werd vaker aangehaald door journalisten, wat volgens hen ten koste ging van de aandacht voor het officiële partijstandpunt. De vrouwen vreesden dat velen De Gaay Fortman vereenzelvigden met de PPR.⁷

Een partijvertegenwoordiger mocht zich volgens de PPR-vrouwen niet publiekelijk uitspreken tegen de partijlijn ten aanzien van abortus. Daarom schreven zij een brief aan De Gaay Fortman waarin zij hem vroegen om zijn mening voortaan voor zichzelf te houden. Ook vroegen de PPR-vrouwen hem, hij zat sinds 1977 in de Eerste Kamer, om tegen het wetsvoorstel te stemmen. De Gaay Fortman, op zijn beurt, beriep zich op een uitspraak van het partijcongres uit 1975, dat bepaalde dat een individueel lid vanwege gewetensbezwaren mocht afwijken van het partijstandpunt.⁸

De PPR-vrouwen oordeelden echter dat over een thema als abortus geen verwarring mocht ontstaan. Daarom dienden zij op het najaarscongres in 1979 een motie in waarin zij het belang van partijdiscipline omtrent abortus onderstreepten. Hoewel het partijbestuur de uitspraken van De Gaay Fortman zelf ook afkeurde, vond het de motie misplaatst.⁹ Toch dienden de PPR-vrouwen tijdens een partijcongres in 1980 opnieuw een dergelijke motie in. Een citaat hieruit illustreert het grote belang dat de PPR-vrouwen hechtten aan het abortusstandpunt van de PPR: 'Wij willen erop wijzen dat in een gevoelige zaak als deze, het mogen stemmen naar geweten erg nobel klinkt, maar dat dit wel ten koste gaat van vele vrouwen en meisjes.'¹⁰ Wederom stond binnen de partij echter de gewetensvrijheid voorop.

In december 1980 werd het wetsvoorstel van De Ruiter en Ginjaar aangenomen in de Tweede Kamer. In april 1981 volgde de Eerste Kamer, met een nipte meerderheid. De Gaay Fortman had conform het partijstandpunt tegen gestemd. De PPR-vrouwen zagen diens stemgedrag als het gevolg van hun acties.¹¹ Deze conclusie lijkt echter vooral hun hunkering naar invloed te illustreren; binnen de partij stonden ze uiteindelijk tamelijk machteloos.